

Курций Руф Квинт

**Книга Квинта Курция о делах
содеянных Александра
Великого царя Македонского**

**Москва
«Книга по Требованию»**

УДК 82-3
ББК 84-4
Р91

Р91 **Руф Квинт К.**
Книга Квинта Курция о делах содеянных Александра Великого царя Македонского / Курций Руф Квинт – М.: Книга по Требованию, 2022. – 492 с.

ISBN 978-5-519-92016-2

ISBN 978-5-519-92016-2

© Издание на русском языке, оформление
«YOYO Media», 2022

© Издание на русском языке, оцифровка,
«Книга по Требованию», 2022

Эта книга является репринтом оригинала, который мы создали специально для Вас, используя запатентованные технологии производства репринтных книг и печати по требованию.

Сначала мы отсканировали каждую страницу оригинала этой редкой книги на профессиональном оборудовании. Затем с помощью специально разработанных программ мы произвели очистку изображения от пятен, клякс, перегибов и попытались отбелить и выровнять каждую страницу книги. К сожалению, некоторые страницы нельзя вернуть в изначальное состояние, и если их было трудно читать в оригинале, то даже при цифровой реставрации их невозможно улучшить.

Разумеется, автоматизированная программная обработка репринтных книг – не самое лучшее решение для восстановления текста в его первозданном виде, однако, наша цель – вернуть читателю точную копию книги, которой может быть несколько веков.

Поэтому мы предупреждаем о возможных погрешностях восстановленного репринтного издания. В издании могут отсутствовать одна или несколько страниц текста, могут встретиться невыводимые пятна и кляксы, надписи на полях или подчеркивания в тексте, нечитаемые фрагменты текста или загибы страниц. Покупать или не покупать подобные издания – решать Вам, мы же делаем все возможное, чтобы редкие и ценные книги, еще недавно утраченные и несправедливо забытые, вновь стали доступными для всех читателей.



Серия Книжный Ренессанс

www.samizday.ru/reprint

Въ тожде время фїліппъ їсѣ саcтpажї убѣжалъ, і многое время не царемъ, но нагдїрателемъ сїромѣ бѣлъ; но егда тяжчаїшія бранї прїблїжїлїся, а помощь не скорая во ожданїї младенца бѣла, прїнужденъ отъ народа царство македонское слѣ пребывающее, воїнскїмї наукамї, і фїлософскїмї регуламї вооруженъ, воспрїимаетъ лѣта четверосотнаго, отъ созганїя града, Олімпїады 105. Въ самомъ убо царства началъ бесчїсленному множеству дѣлъ разнѣ наставшу, окрестнымъ народамъ отъвсюду на македонїю устремляющымся, і воїнамї акї вїхромъ нѣкїмъ, на расоренїе македонїи многимъ ясыкомъ, їсѣ разнѣхъ мѣстѣ во едїно время стекающымся. Царь фїліппъ опасно дѣятї весьма рассуждая [со всѣмї бо равну воїнствомъ бѣитї не мощно ему было] со їнымї прїмїрїлся, а отъ їныхъ откупїлся, а легкїя воїны началъ, да бы бояслївая воїновъ сердца утвердїтї, і себѣ отъ непрїятелеї поношенїе отбятї.

Первая ему со аѣїняны воїна бѣла, которѣхъ крѣпкїмї осадамї побѣдїлъ, і не предавъ їхъ мечу страха ради тяжчаїшія воїны, всѣхъ жївыхъ безъ откупа отпустилъ. Сїя мїлостъ ему велїкую славу і честъ сотворїла.

По сїхъ лѣтнѣхъ неоны, ратѣ на їлїрїяны возсвїгнулъ, і тамо многїя непрїятелеї тѣсячї порубївъ, Ларїссѣ градъ їсряднѣшїї взялъ.

Оттуду на ессаловъ обратїлся, не отъ желанїя корыстї, но воїнству своему сілу ессалїйскїхъ

всадниківъ прісовокупити хотѣлъ, нічого такъ інаго какъ брані боящихъся. Которѣхъ нечаянно одолѣвъ і подбѣгою покоривъ, прісовокупя пѣшихъ і коннихъ крѣпчайшыхъ полкѣ, непобѣдимое устроивъ воїнство.

Которимъ дѣламъ благополучно учиненимъ, філіппъ Олімпіаду, Неоптолема царя молосскаго дщери въ жену себѣ взявъ, ходатайствомъ о брацѣ воспитателю дѣвцѣ Арісѣ царю молосскому, которой сестру Олімпіади Троаду, женою їмѣлъ: которая вѣновна его погібелі, і всѣхъ слѣхъ сталася, їбо егда царство умножити чресъ сродство съ філіппомъ почаявъ, отъ негоже своего государства лишень во їсгнанії состарѣлся. По брацѣ же філіппъ во снѣ видѣлъ что ко чреву жены своєю великую пріложилъ печатъ, которая [по его мнѣнію] лвово їмѣла подобіе, еже волсви тако їстолковалі, что она чревата, і сердца мужественнаго і лвови пріроды младенца їматъ родити. По томъ егда філіппъ градъ Меонъ облежалъ, верженіемъ стрѣлы, деснаго ока лишілся. Однакоже просящымъ пріміреніе далъ, і кротокъ къ побѣжденымъ явілся. Такожде градъ пагу взявъ, царству своему прісовокупилъ. Тривалловъ такожде покорилъ народъ, і на вся бліжнія страны находя, всѣхъ акі едїнімъ устремленіемъ побѣдилъ. Покоренимъ же бѣвшімъ окрестнымъ странамъ, і утверждѣну царству македонскому, егда возвратілся въ домъ, роділся ему
Александръ

Александръ сѣнъ отъ жены олімпіады, осмага дне мѣсяца апрѣля, якоже повѣствуєтъ плутархъ. (А которіи того на латінскій діалектъ переводѣ, пішєтъ, о осмомъ дні августа: о семъ чїє погрѣшенїє, въ недоумѣнїї єсть.) Філіппъ прочєє акї отъ надежды нѣкїя на облаганїє всѣхъ проїсведе коварство, греческія грады, копорымі господствовати всякъ хотѣлъ, всѣ подъ свою властѣ покорѣлъ. Меншімъ бо совѣтуя да бы протїву болшіхъ воевалї, всѣхъ на другъ друга умышленно подвїгнулъ. Отъ ѳебановъ такожѣ [которыє прежде его акї непрїятеля отгнати тїщїлїся] на Лакедемонянъ і фокенсовъ устремїлся, которїє капїще Аполлоново разграбя, воїновъ нанялї на него, убѣждающеї нуждѣ, надъ копорымі філіппъ облагатель вѣбранъ стался, а грабітелеї смертї предалъ, і великую оттуду у всѣхъ народовъ славу получилъ; Всѣхъ на послѣдокъ яко государь і повелїтель побѣжденныхъ равнѣ і побѣдїтелеї въ подданствѣ бїтї прїнудїлъ. оттуду въ каппадокїю проходя, поплѣнївъ і побївъ порубежныхъ владѣтелеї, всю страну государству македонскому прїсовокупїлъ: і Олінеѣ покорївъ, на ѳракію устремїлся. ібо егда два брата ѳракістїї царї о рубежахъ царства прїю їмущє, судїю распрєї своїхъ їзбралї его. філіппъ же на судъ акї на бранѣ, нечающымъ братїямъ, со устроєнымъ своїмъ воїнствомъ прїшелъ, і обоїхъ, царства лїшїлъ, о копоромъ распрїю

6 Пріпол: ко КВІНТУ курцію.

імблї. всѣхъ обладающїхъ научая, что согласїе къ сохраненїю царствѣ, утвержденїю і княженїю болшая помощѣ їматѣ бѣтї.

Александрѣ же достїже і 2 лѣтѣхъ возраста, дѣла воїнская сѣло любїтї, і вѣсокїя прїродѣ обѣявлятї яснѣя прїзнакї начатѣ. І егда отѣ сверстнїковѣ нѣкоторѣе вѣпросїлї его, хоцетѣ лї на Олімпїйскомѣ полѣ храбростѣ свою показатї; [понеже скорѣ бѣ ногамї] отѣбѣща. хотѣлѣ бѣымѣ, поїстїннѣ, ежелї бѣ со мною цареї храбростѣ показующїхъ їмѣлѣ. Послучаю же нѣкогда по отшестїї фїлїпповѣ, егда послѣ отѣ царя персїдскаго прїшлї, сїхъ угощенїемѣ і благонаравїемѣ побѣдїлѣ, і вѣ любеснѣїшее сѣбѣ содружество прївлече, їбо удївлялїся, что онѣ нї о чемѣ маломѣ їлї о дѣтскомѣ їхъ вѣпрошалѣ. но їлї о далекостї путеї, їлї о прѣжнїхъ путешествїя способахъ; такожде много о царѣ каковѣ ко прїятелемѣ і непрїятелемѣ являетѣся. Тако і о персахъ вѣпрошалѣ каковѣ храбростїю і мужестѣвомѣ. Сему удївївшесѣ послѣ, пространно разшїренную фїлїппову славу і честѣ, са такую дѣтїща остроуму, і болшее надѣ лѣтѣхъ ума превосходїтелство, нї вѣчто вѣмѣнїлї. Колїкождѣ егда їлї о учїнївшесѣ славнѣымѣ боемѣ какової побѣдѣ вѣзвѣщалося: не велмї веселїлѣся, но ко своїмѣ сверстнїкамѣ отѣбѣщалѣ, о дѣтї, отецѣ мої всѣмѣ обладаетѣ, такѣ что мнѣ сѣ вамї о велїкомѣ і знатномѣ нї о едїномѣ останеѣся дѣлѣ хвалїтїся.

сансже

занежє не сластолюбїя , ілі їмѣнїя , но єдинѣхъ
храбрѣхъ дѣлѣ , і славы єдино желанїє їмѣлѣ ; і колїко
болшая богатства отѣ отца прїималѣ , толіко
рассуждалѣ себе самага меншая чїнімі . Того
радї распространяющуся государству , разумѣвая что
ко устроєнїю знатныхъ дѣлѣ матерїа отѣ велїкїя
частї оскудѣетѣ . не ко їзобїлству не кѣ роскошамѣ ,
но кѣ бранемѣ і воїнамѣ распалялся , і ко влагѣ-
нїемѣ , откуду бы себѣ чресѣ храбростї славу і
їмене бесмертїє [которая надежда нї Александра нї
їнаго кого добраго оболстїла] стяжатї , желалѣ . Сего
радї многїмѣ нагсірателемѣ , і учїтелемѣ былѣ врученѣ .
Обаче во первѣхъ Арїстотелю , отѣ котораго нау-
камѣ свободнымѣ вѣ десять лѣтѣ наученѣ былѣ .

Вѣ тожде время фїлїппѣ ко делфомѣ послалѣ , вопро-
шая о наслѣднїкѣ своемѣ , таковѣ отвѣтѣ получилѣ ,
сеї на послѣдокѣ твоїмѣ царствомѣ , і всѣмѣ кругомѣ
земнымѣ обладаєтѣ , котораго букефалѣ [конѣ воло-
главѣ] на себѣ понесєтѣ .

Былѣ же букефалѣ , конѣ вїдомѣ їсряднїї , і велмї же-
стокѣ , котораго фїлонїкѣ Ѳессалїскїї фїлїппу за прї-
десятѣ талантовѣ сребра купїлѣ . Сего многое время
фїлїппѣ за сатворамї желѣзнымї хранїма їмѣлѣ ; обаче
былѣ таковѣ свїрѣпѣ , яко нїкто дерснулѣ влагѣтї їмѣ .
Того радї фїлїппѣ отѣгдалїмі і отпрїнутї его повелѣ .
Александрѣ же вѣ то время прїлучївся , рече , какова

коня

коня оні погубляють, отъ неіскуства бо, ілі грубянства, владѣті їмъ не умѣють. і егда дівною хітростію бесѣ бітія управілъ коня, послѣдї же всѣдѣ на него, поскакалъ, ногами понуждая, і помалу удержавъ усгою коня управілъ, і тако ѣздївшіему въ главу поцѣловаль отецъ, іспустївъ слесѣ рече; інаго о сѣне себѣ равнаго царства іщі, понеже тебе уже македонїа не можетъ вмѣстити. Пророчествоваль мужъ разумній, что тако превѣсокїі отрокъ не будеть доволствоватїся отеческою державою.

По томъ філіппъ грецію воеватї умыслілъ. къ чему добро быті уразумѣлъ, да бы вісанїю славній і прїморекїі градъ подѣ властѣ свою покорїлъ, котораго ему протївѣящая осадою облежалъ, оставївъ въ дому попеченїе о царствѣ сїну своему Александру, шестѣ надесять лѣтъ возрастѣ їмущу. Сеї градъ отъ павсанїї спартанскаго царя созданъ, по томъ отъ константїна славою і богатствами умноженъ і обновленъ, і отъ імене его константїнополъ наречесѣ. около тїсящїста і пятїдесятї лѣтъ греческаго царства престолъ, і всего востока глава быль. Нынѣ же [о боже] турскаго народа владѣнію подлежіть.

Но да къ філіппу возвращусѣ. Істоцївъ убо во облеженїі многое богатство, расбїватї по морю начѣтъ, і сто сѣмьдесятѣ караблеї въ добычѣ похїтїлъ, і ратнїмъ своїмъ расдѣлїлъ. і да бы во облеженїі

женії єдинаго града тако великое воїнство не мегло, сь сілнѣішімі пошегѣ, многія вѣ херсонѣ грады расорѣлѣ. По томѣ сына Александра осмѣнадесять лѣтъ їмуща, (храбрості, і способностямъ во устроєній дѣлѣ велмі їскусна суца, да бѣ на отеческой воїнѣ, первѣя храбрості своея предложѣлѣ обученіе,) кѣ себѣ прѣсвалѣ. Снѣмже вѣ скіѣю сдобычѣ радѣ обычаємѣ купеческімѣ пошелѣ, їздѣвенія воїнская їною воїною хотѣя наполнѣті, і оную расорѣлѣ, двадцять тѣсящѣ мужеска і женска полу полѣнѣлѣ, скотовѣ множество, отѣ слата же і сребра нічто, 20000 їсрядныхѣ кобылицѣ радѣ плода вѣ македонію послалѣ. Но возвращающуся отѣ скіѣї фїлїппу, трѣвалѣ на него нападѣ, не хотѣюще прохода ему дамѣ, ежелѣ бѣ частѣ сдобычѣ не всятѣ. Отѣ котораго протѣвленія, скоро і бої учѣнїлсѣ, на которомѣ вѣ лядвію фїлїппѣ такѣ раненѣ, что сквозѣ тѣло его конѣ убѣенѣ быстѣ. Тогда всѣ убѣта его бытѣ вѣмѣнїлѣ, і сдобычѣ оставїлѣ. Вѣ первѣхѣ егда онѣ отѣ ранѣ їсцѣлѣлѣ, немедленно умышленую воїну на аѣніянѣ подвѣгнулѣ. Сея радѣ прѣчїны ѣсбанѣ прѣсовокупїлїсѣ кѣ нѣмѣ, боясѣ, да бѣ послѣ побѣдѣ аѣнскїя прѣблїжнее воїны запаленїе кѣ нѣмѣ не прѣшло, получївше содружество сѣ грады, прѣжде сего непрїятелскїмі, чрезѣ посолства всю возбуждають грецію, мнѣюще что общаго непрїятеля общїмі сїлами

отгнатї подобаєть, і нѣкоторые грады побужденѣ, аѣінянамѣ прїлѣпляются; нѣкоторыхъ же страхъ воінѣ кѣ фїлїппу прївлекѣ. На сеї воінѣ фїлїппъ Александра сына своего надѣ вторымѣ крыломѣ поставїлѣ. гдѣ преславнаго богатыря сіла велмі ясно оказалась. Ібо на сеї бранї явілся, не менші отца, паче же нікому равенѣ. По томѣ еще сію побѣду себѣ акї завїстію і лестїю отеческою предвосхїщену бїтї порїцалѣ. убо совершївшеїся бранї, прї херронїї хотя аѣінеане чїсломѣ воїновѣ і много превосходїлї: однакожѣ отѣ македонянѣ всегдашнїмѣ і долговременнѣмѣ воеванїя употребленїемѣ велмі обученыхъ, побѣжденї бывають, не забївше же древнїя славы падоша. Сеї день всему греческому царству, і славу державства і древнѣшїю свободу окончалѣ.

Обаче понеже фїлїппъ всегда ко Александру велмі благопрїятенѣ былѣ, по томѣ отѣ клеопатры мачехї, ко олімпїадѣ прївведенїя, несогласїе началось бїтї. прїчину далѣ атталѣ дядя клеопатрїнѣ, который егда на бракѣ македонянѣ просїлѣ, ежебы богамѣ молїлїся, да бы кѣ наслѣдїю царства отѣ фїлїппа і клеопатры родїлся преемнїкѣ: разгнѣвался велмі Александрѣ, і рече: о нечестївая главо, а мы тебѣ не їскреннї лї гдѣтї бїтї мнїмся: і верже на него чашу. Отсюду воставѣ отецѣ на Александра, їзвлекѣ мечѣ, намѣрїлся еже бы его заклатї. обаче уклоненїемѣ

тѣла

тѣла отъ ударенія Александръ ухранился. Тогда Александръ поносѣвъ отца своего, взявъ олімпіаду матерѣ съ собою і отбѣде во епірѣ. обаче его філіппъ, [поношающу демарату корінеянину сіе їхъ несогласіе] мало послѣдї по многѣмъ прошеніямъ едва насадѣ прїгласѣлъ. Между сімъ клеопатрінѣ дщери со александромъ братомъ олімпіадѣиномъ, [котораго ізгнану бѣвшу арісѣѣ, царя епіру учинѣлъ] філіппъ бракъ отпирлялъ. День бѣлъ преславенъ радї величества двухъ царей, і дающаго дщери, і жену поемлющаго, і не бесѣ ігрѣ знаменїтѣхъ бѣлъ, которѣхъ на срѣніе філіппъ, егда бесѣ оберегателеї между двѣма Александрамі сѣиномъ і вѣтемъ, шелъ, Павсанїа славнѣї отъ македонянъ юноша, въ тѣсномъ мѣстѣ філіппа ідущаго таїно убѣлъ, і день веселїю опредѣленїї, съ горкѣмъ рыданїемъ о смертї філіпповѣ окончїлся.

Сеї отрокъ павсанїа содомствомъ насїлованъ обїдно отъ аттала, которѣї его пѣянъ послѣдї акї нечїстую блуднїцу похїтѣвъ, пїрующѣмъ подверже. о семъ павсанїа філіппу жалобу прїносѣлъ, которѣї толь мѣрсостнѣмъ дѣломъ хотя і велмі разгнѣванъ бѣлъ, но атталу за великую дружбу, і яко дѣла его тогда управлялъ, да бѣ мѣстѣ учинїтї, не возмогъ. бѣлъ такожѣ атталъ радї клеопатры недавно отъ царя въ супружество вѣятѣя, блїжнѣмъ велмі ему совокупленъ сродствомъ, і нагъ полкамї прежде

во Асію посланьмі воевода ісбрань, бѣль мужь вѣвоінскѣхъ дѣлѣхъ ісряднаго мужества. Того радѣ царь паче (да бѣ павсанѣ сердце праведною болѣснію палѣмое прохладѣль) попеченіе імѣль, і давъ ему велікія дары, мѣстомъ еще честнѣішімъ прѣ себѣ самомъ между стражамѣ тѣла своего почѣль. Но онъ неукротѣимъ распаляея гнѣвомъ, умѣслѣль не токмо нагъ сотворшѣмъ ему обѣду, но і нагъ сімъ, которѣі о доношеніі отмстѣіти не хотѣль, мѣстъ совершѣті.

Поживе убо фѣліппъ лѣтъ 47; царствовавъ 25, Македонскіі царь 23; которому болшее богатство было оружѣ воінское, но і богатствъ снѣсканію, нежелѣ храненію прѣлѣженъ велмі, тако убо прѣ повседневныхъ хѣщеніяхъ всегда вѣ недостаткахъ бѣль. Мілосердіе і лукавство са равно любѣль. Ні едіна у него не потребна къ воінѣ прѣчіна бѣла, ласковъ купно і лстѣвъ, вѣ разговорахъ; болѣе обѣщавалъ нежелѣ давалъ, вѣ срѣлїцахъ і вѣ сабавахъ хѣтрѣ, дружбу і полъсу неімовѣрно почѣталъ. Любовъ прѣтворятѣ вѣ ненавѣстѣ, между согласнѣмі вражду чѣнімі, у обоѣхъ мілостѣ іскатѣ, нарочѣітосе іскусство

імѣль, между сімі, словесностѣ і знаменїтая

рѣчѣ, остротѣ і бѣстротѣ полна, еже

бѣ ні красотѣ словъ бѣсѣ вѣміїства,

ні вѣміїства ісобрѣженію бѣсѣ

красотѣ бѣмі.